

MAKELTFAIR KAMPÁNY MUNKÁSTÁRSÁGOK KÉSZÜLT MOBILTELEFONRA

Bizonyára igen! Ki ne szeretne? De tudtad azt, hogy saját készüléked sem működne, ha nem lenne benne arany? **A MOBILTELEFONOK MŰKÖDÉSÉHEZ VALÓJÁBAN KÖZEL 30 FÉLE FÉM SZÜKSÉGES.**

Arról tudtál-e, **HOGY A VILÁG NEMES- ÉS SZÍNESFÉM KÉSZLETÉNEK EGYRE NAGYOBB RÉSZÉT NYELI EL A GLOBÁLIS ELEKTRONIKUS IPAR** a mobilok, a laptopok és az MP3 lejátszók gyártása során? Jó néhányat ezek közül a fémek közül a fejlődő országokban bányásznak, embertelen munkakörülmények között.

Környezetünk is súlyos árat fizet azért, hogy kielégíthessük a legújabb elektromos készülékek iránti egyre növekvő igényeinket. Norilsk városban, Oroszországban, ahol elektromos alkatrészekhez szükséges nikkelt, kobaltot, platinát és palládiumot bányásznak, **OLYAN SÚLYOSAN SZENNYEZETT A LEVEGŐ, HOGY SOK GYERMEK VISSZAFORDÍTHATATLAN TUDÓKÁROSODÁSNAK VAN KITÉVE.**

**MEGTUDHATOD, HOGYAN SEGÍTHETSZ
AZ ALÁBBI CÍMEN:
WWW.MAKEITFAIR.ORG**

A Kongói Demokratikus Köztársaságban **50 000 GYERMEK DOLGOZIK A RÉZ- ÉS KOBALTBÁNYÁKBAN. KÖZTÜK AKÁR HÉTÉVESEK IS LEHETNEK.** Munkaidejük hosszú, és megfelelő védőruházat nélkül dolgoznak. Közel 2 millió kongói bányász dolgozik napi 2 eurónál kevesebbnek megfelelő összegért. Egyes térségekben egész falvakat költöztetnek ki, hogy legyen helyük a bányáknak. És míg egyes bányászok alig keresnek annyit, hogy családjukat ellássák étellel és gyógyszerrel, addig a bányásztársaságok és a kereskedők degeszre tömik a zsebüket, mivel az ásványok iránti kereslet egyre nő.

A makeITfair kampány felszólítja a neves elektromos készülékeket forgalmazó cégeket, hogy **SZÜNTESSÉK BE A FÖLD KÉSZLETEINEK KIRABLÁSÁT.** Ne zsákmányolják ki az elektromos iparban dolgozókat, csak azért hogy minél nagyobb profitot tehessenek zsebre!

MIÉRT VESZÉLYES?

TANTÁL

Tantál szükséges a mobiltelefonok, digitális fényképezőgépek és laptopok fontos elektronikus alkatrészeinek, kondenzátorainak gyártásához. A **Kongói Demokratikus Köztársaságban** a tantálércbányászat szerepet játszott az elkeseredett civilháború kirobbanásában.

KOBALT

A kobalt a laptopokhoz, mobiltelefonokhoz és digitális fényképezőgépekhez szükséges újratölthető elemek egyik fontos összetevője. **Zambia** és a **Kongói Demokratikus Köztársaság** látja el a világ kobaltszükségletének a felét. A bányászok mindkét országban komoly egészségi kockázatoknak és munkabiztonsági problémáknak vannak kitéve. Zambiában 2005-ben 80 ember halt meg bányákban.

RÉZ

Chile a világ legnagyobb rézkitermelője. Rézet sokféle elektronikus alkatrészhez használnak. A chilei földművesek kénytelenek szembenézni azzal a problémával, hogy a rézbányászat rengeteg vizet igényel. Chile szárazabb éghajlatú területein a rézbányász-társaságok a drága talajvizet használják fel, így csökkentve az ivóvíztartálékokat.

ARANY

Dél-Afrika a Föld legnagyobb aranykitermelője. Aranyat használnak sok elektromos berendezés, többek között a mobiltelefonok nyomtatott áramköreinek gyártásához. Az arany kitermelése gyakran felszíni fejtéssel történik, ciánszármazékok és egyéb káros anyagok felhasználásával, amelyek a földbe szivároghva szennyezik a talajvizet. Legalább 100 kilogrammnyi káros melléktermék az ára annak, hogy egy mobiltelefonba 0,034 gramm arany kerülhessen.

ÉRDEKESSEGEK AZ ARANYRÓL

- **A világon mintegy 20 millió ember érintett közvetlenül ásványi anyagok bányászatában. Közel 100 millió ember megélhetése múlik a bányászaton.**
- **13 millió ember dolgozik kisebb bányákban, amelyek gyakran igen veszélyesek.**
- **A bányászatban dolgozó gyermekek száma 1 millió és 1,5 millió között mozog.**
- **Közel 15 000 embert űztek el otthonából, hogy helyet teremtsenek a világ legnagyobb aranybányájának, az indonéziai Freeport bányának.**

NIKKEL

Nikkelt számos elektronikus készülék eleméhez használnak. Az **oroszországi** Norilszkban a nikkelt és rézszulfát eredetű kibocsátott anyagok mértéke akkora, hogy a várost borító havat sárgára színezik.

RITKA FÖLDFÉMEK

A ritka földfémek csoportjába 17 elem tartozik. Ezeket a számítógép-képernyők fluoreszkáló anyagának gyártásához használják. Ritka földfémeket elsősorban Belső-Mongóliában bányásznak, **Kínában**, ahol a kitermelés több nemzedéknyi időre károsítja meg a környezetet. Az olvasztókemencék által kibocsátott anyagok olyan mértékben szennyeznek a levegőt, hogy a helybeliek csak ritkán látják a napot.

ÓN

Ónt a nyomtatott áramkörökhöz használnak. **Indonéziában** – a világ második legnagyobb ónt előállító országában – az ellenőrizetlen ónbányászat környezeti katasztrófához vezet. Egyes falvakban megszokottá vált a posványos vízzel telt hatalmas gödrök és meddőhányók látványa.

PLATINA

Platinát használnak a számítógépek merevlemezeiben, a laptopok folyadékkristályos monitoraiban és egyes síkképernyőjű televíziókban. **Dél-Afrikában** több település lakói kényszerültek lakóhelyük elhagyására megfelelő kompenzáció nélkül a számítógépipart kiszolgáló, növekvő számú platinabányák telepítése miatt. A helyzetet súlyosbítja, hogy a dél-afrikai platinabányákban dolgozók 40%-a alkalmi munkás, ami azt jelenti, hogy nem élhetnek jogorvoslattal, és még a többi munkásnál is kevesebbet keresnek. Mégis gyakran őket bízzák meg a legveszélyesebb feladatokkal, kellő munkabiztonsági képzés nélkül.

A bányászat nyomora

A vékony testalkatú 13 éves Jean aligha tűnik olyan erősnek, hogy fel tudja emelni **A KÖVEL MEGRAKOTT, SÚLYOS ZSÁKOKAT**, mégis napi 11 órán keresztül kell cipelnie őket, és hetente mindössze egy pihenőnapja van. A kövekből az elektronikus iparban használt kobaltot nyerik ki. Mindezért a keserves erőfeszítésért nem keres többet, mint napi 2-4 eurót.

Jean kérésére álnéven említettük őt, és olyan fotót közlünk róla, amelynek alapján nem azonosítható.

„A külföldi bányásztársaságok kirabolják az országunkat.”

JEAN, 13 ÉVES, A KATANGAI BÁNYÁBAN DOLGOZIK A KONGÓI DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁGBAN.

Jean nem az egyetlen gyermek, **AKI NAPONTA AZ ÉLETÉT KOCKÁZTATJA A KŐFEJTŐKBEN**, minden munkavédelmi támasz nélkül. Katanga körzetében egyes becslések szerint a bányászatban dolgozók egyharmada fiatalok.

„Nagyon felháborít az, hogy milyen sorsot szánnak az országunkat kiraboló külföldi bányásztársaságok a falumnak – mondja Jean. – **AZ ITT ÉLŐK SOKAT NÉLKÜLÖZNEK.** Nincsen mentőszolgálat, villamos energia, ivóvíz. Az orvosi rendelő nagyon rosszul felszerelt. **A BÁNYÁSZTÁRSASÁGOK ÉS A KERESKEDŐK A SZEMÜNK ELŐTT GAZDAGSZANAK MEG.** Szűkmarkúak, és nincs bennük semmi együttérzés.”

Jean négy testvérével együtt a szüleivel él egy faluban 40 kilométerre a kitermeléstől. Korábban iskolába járt, **DE BE KELLETT ÁLLNIA DOLGOZNI**, hogy keresetével segítsen a családján.

A KÖVETKEZŐ LAPON MEGTUDHATOD, HOGYAN SEGÍTHETSZ JEAN ÉS TÁRSAI SORSÁN...

MÉLTÁNYOSSÁGOT A BÁNYÁSZATBAN – MAKEITFAIR

A fémek ára egyre emelkedik, de a harmadik világ bányáiban dolgozók nem részesülnek a busás haszonból. Alacsony bérek mellett a megélhetésükért küszködnek, hogy mi a legújabb mobilkészüléken cseveghezzünk a barátainkkal, vagy meghallgassuk a legmenőbb slágereket az MP3 lejátszónkon.

Nálunk a kormányok új rendeletekkel szabályozzák a régi termékek újrahasznosítását a környezet megóvása érdekében. A szegény országokban élő bányászközösségek pedig gyakran szennyezett környezetben élnek. A fémolvasztók által kibocsátott káros anyagokat lélegzik be, szennyezettek a vizeik, ezért gyakran súlyos, hosszan tartó egészségkárosodásnak vannak kitéve.

Több nagyvállalat, köztük a Philips, Lenovo és a Packard Bell úgy nyilatkozott, hogy ezekért a problémákért nem felelősek. Gyakran nem is tartják számon, hogy a gyártáshoz szükséges fém honnan származik, és hogy a kitermelés közben foglalkoztattak-e gyerekeket. Nem járnak utána annak, hogy a bányászat során károsodik-e a környezetet a következő nemzedékek számára, vagy sem.

A **makeITfair** kezdeményezői úgy vélik, hogy a nagyvállalatokat felelőssé kell tenni abban, hogy pontosan megtudják, mi történik a gyártás során az egyes beszállítóknál, és hogy megtegyék a lépéseket a szükséges változtatások érdekében. A világ fémtermelésének legnagyobb felvásárlóiként sokat tehetnének a bányászok életkörülményeinek javításáért és azért, hogy bolygónkat megvédjék a további környezeti ártalmaktól.

Te is segíthetsz!

KÜLDJ E-MAILT az elektromos cikkeket gyártó és forgalmazó nagyvállalatoknak, és szólítsd fel őket arra, hogy javítsanak a bányászok és a gyártási folyamat egyéb pontjain dolgozók körülményein! Hívd fel a figyelmüket arra is, hogy kerüljék el a környezetszennyezést!

A www.makeITfair.org címen találsz egy vázlatos felszólító levelet, amit használhatsz saját üzenetedhez.

Ha új mobiltelefont vagy MP3 lejátszót veszel, a régit add le az üzletben, vagy az újrahasznosítás céljára kijelölt más helyen.

Keressd a további **makeITfair** szórólapokat, amelyek az elektromos ipar különböző jelenségeivel foglalkoznak. Csatlakozz a kampányhoz az alábbi címen:

www.makeITfair.org

KAPCSOLATTARTÁS:
SOMO
Co-ordinator makeITfair

Sarphatistaat 30
1018 GL Amsterdam
Tel: 31 (0) 20 639 12 91
info@makeitfair.org
www.makeitfair.org

TÁMOGATÓ: Ezt a kiadványt az Európai Unió pénzügyi támogatásával adjuk közre. A kiadványban foglaltakért egyedül a SOMO szervezet felelős. Az itt közölt szövegek semmilyen körülmények között sem tekinthetők az Európai Unió hivatalos álláspontjának.

2007. november